

Людвиг Селимски (Катовице, Полша – Велико Търново, България)

КЪМ РЕЧНИКА НА ФАМИЛНИТЕ ИМЕНА В БЪЛГАРИЯ

To the dictionary of surnames in Bulgaria

Summary

The article deals with the origin of 48 surnames based on 20 stems, which represent:

1) eight first names: 1 Bulg. folk name (**Стрезчо*); 4 shortened Christian names (*Вакин, Лаврин, Луне, Траки*); 3 Muslim names (*Наккi, Накim, Jakub*);

2) one inhabitant's name (**юрчелия*, from place name *Юртчи*);

3) noun names of persons according to their place in the family (**стърсак* 'last born child'), status in the society or occupation (**безас* 'vendor of fabrics', *вощанин* 'soldier', **кюфеджия* 'basket maker', **ичас(ъ)* 'trusted servant', *колага/коласчия* 'rank of officer', *копузчия* 'musician on kopuz [a Turkish instr.]', *кушчия* 'birdman');

4) two names according to mental traits (**манзър* 'detrimental', **ман-тарджия* 'swindler').

A special attention is paid to the sound changes as an important source of new surnames.

Key words: first name, surname, inhabitant's name, Christian / Muslim name, sound change.

В статията се представят проблеми от фонетичен, словообразователен и семантичен характер, от решението на които зависи дали при анализа на фамилното име (съкрат. ФИ) се доближаваме до първичната форма и значение на основата му, или – обратно – оставаме далече от нея, по-далече отколкото критикувания или пренебрегвания предшественик. Не се изброяват, формулират и илюстрират проблемите върху ФИ с общоприет анализ, а се представят при анализа на 48 ФИ, една част от които в Речника на Стефан Илчев (1969) са оставени като „неясни”, или са получили неприем-

ливи обяснения. Допълнително се разглеждат и ФИ от Компютърния архив (съкрат. КА)¹, дело на основателя на ЦБО – проф. Николай Ковачев и неговите възпитанички и най-близки сътруднички доц. д-р М. Ангелова-Атанасова, д-р Недялка Иванова и мгр Соня Симова. Сами по себе си те – също толкова интересни, колкото и трудни, – са достоен за анализ материал и предизвикателство и за най-опитния изследвач. Тук се привличат най-вече в подкрепа към предлаганите тълкувания на неясните или спорни у С. Илчев имена, а след това – за да бъдат и самите те анализирани с помощта и на онези у С. Илчев, оставени като неясни или получили у него анализ, който не смятаме за безспорен. Не бих желал обаче това да е прозвучало като пословичното „анализ на едно неясно с помощта на друго неясно”. По този повод дължа да заявя – не за първи път – нещо много важно, колкото и да е просто. Ако се осмелявам да анализирам ФИ или лични имена (съкрат. ЛИ), които С. Илчев е сметнал за „неясни”, да поправам или допълвам негови тълкувания, то е защото при наличието Компютърния архив на ЦБО при ВТУ ние сме в много по-благоприятно положение, отколкото на времето Стефан Илчев. Разполагаме с богат антропонимичен материал, с много фонетични и словообразователни варианти на едни и същи ФИ, с важни – макар и окрупнени – данни за хронологията им на поява (по-точно – на първа регистрация) и ареал на разпространение (СИ, СЗ, ЮИ и ЮЗ, с уточнение до бившите окръжни центрове).² Разполагаме – благодарение на Речника на Н. Ковачев (1995) – и с по-голям брой ЛИ с подобни данни за тях, както и с данни за промените в честотата или броя им по десетилетия в продължение на близо цял век.

Прочее, при голям брой фонетично сходни форми е по-лесно да открием родствените връзки между тях, да разпределим по етимологични гнезда формите, смятани за варианти на една и съща основа (или корен), да ги подредим по относителна хронология на поява и т. н. В подобно положение се намира и етимологът, анализиращ апелативна лексика: при наличие само на единична форма той може да се окаже безпомощен, а като разполага с много форми с подобно значение, има шанс да ги подреди правилно по хронология на възник-

ване една от друга, да открие най-старата от тях и да реконструира праформата с първоначалната ѝ семантика.

ФИ се базират върху 4 смислови типа названия за лица³ (основатели на родове):

1) собствени ЛИ, обусловени езиково/диалектно и конфесионално, в различни фонетични и словообразователни варианти: пълни, съкратени, умалителни и пр.;

2) названия на лица според местопроизход – от собствени географски имена: селища, области, райони, държави и пр.;

3) според семейно и социално положение, занятие, професия;

4) според телесни и душевни особености.

1. ФИ от собствени ЛИ – чий потомък/наследник е носителят на ФИ?

1.1. ФИ от домашна основа

Стрехчев(а) – 1902 г., **25** (17 ж, 8 м); **СИ** 19: ВТ 19; **ЮЗ** 6: Кд 1, Сфг 5. Илчев 468, Михалци (ВТ), подозира в основата му ЛИ *Стреччо*, което смята „защитно име: понеже децата им умирали малки, кръстили го на нещо трайно – стряхата”. Среща се и в Гара Г. Оряховица. Това тълкуване не е неприемливо, но буди известно недоверие. Затова нека зад привидната омонимия потърсим друго име, неразпознато от изследвача поради звуковите промени, които е претърпяло. Според мене ФИ *Стрехчев* е подобно на *Стресков*, от ЛИ *Стреско*, с умалит. суф. *-ко* от *Стрезо* (Илчев 468), срв. хърв. *Stresko*⁴. ФИ *Стрехчев* се базира също така върху умалително от *Стрезо*, но образувано с наст. *-чо*, при което след промените **-зч-* (> **-сч-* > **-шч-*) > **-хч-* се получава тъкмо ЛИ ***Стрехчо**, залегнало в основата на *Стрехчев*. А ЛИ *Стрезо* е съкращение от старинното (от XIV–XV в.) сложно име *Стрезимир*⁵, срв. хърв. „*Strezimir* (u Daničić.-гъеџн. ‘*observa modum*’)”⁶. Първата му съставка (стб.) *стрѣкзи-* е от императивната форма за 2 л. ед.ч. на глагола (стб.) *стрѣкзи*, *стрѣкж* (< псл. **stergti*, *-гѣ*) ‘пазя, вардя’, с крайна съгласна *-з-* (от *-з-*), както и до днес в сръбски и хърватски.⁷

1.2. ФИ от основи на християнски имена

1.2.1. Вакинов(а) – 1904 г., **195** (88 ж, 107 м); **ЮИ** 2: СтЗ 2; **СИ** 76: Вн 10, ВТ 52, Гб 4, Рс 10; **СЗ** 103: Лч 5, Пл 98; **ЮЗ** 14: Пд 10, Сфг

4. Според Илчев 99, който го отбелязва в Свищовско и Пловдивско, в основата му е залегнало ЛИ *Вакин*, което той неуверено извежда „от *Вак(о) + -ин* или от някой католически светец (?)”. Първото предположение приемат Й. Заимов (1988: 42) и Н. Ковачев (1995: 92). Най-далече от истината е извеждането на „Вакинови – от *крава (вака – рум.)*”.⁸ А Илчев е по-близо до целта с второто си предположение – с тази поправка, че светецът не е само католически. Може би „католически” е звуковият облик *Вакин*, в който намираме това име при католиците. Не ми беше трудно да го идентифицирам. Попитана за това име, сестра ми Мария (род. 1927 г., с основно образование), почти мигновено реагира: „Вакин и Ана, Вакин и Ана – родителите на Дева Мария!”. В съвременните католически календарчета 26 юли е „Св. Йоаким и Ана, родители на Дева Мария”. Имах късмет да попадна (в Белозем, Пд) и на изходната форма *Ивакин*, несъмнено съответстваща на познатото ни *Йоаким*, което е от грц. Ἰωακείμ < евр. *j(ḥ)ōjāqīm* ‘бог [Яхве / Jahwe/Jehowa] въздига [*jāqīm*]’.⁹ По първите срички *Ивакин* съвпада с *Иван*, от грц. Ἰωάννης < евр. *j(ḥ)ō-hānān* ‘бог [Яхве/Jahwe] е милостив [*hānān*]’.¹⁰ А интересувашото ни *Вакин* е с афереза от *Ивакин*.¹¹

1.2.2. Лавринов(а) – 1909 г., **6** (4 ж, 2 м); **СИ 2:** Вн 1, Гб 1; **СЗ 2:** Пл 2; **ЮЗ 2:** Сфг 2. От ЛИ *Лаврѝн*, което Ковачев (1995: 299) смята „от *Лавр + -ѝн*”. А то на българска почва е словообразователно неделимо. Съответства на *Лаврѝн*, което е от *Лаврѝнт* с опростено крайно *-нт (> -т)*, но се различава от него и по „павликянската” (= католишка) промяна *ѝ > ѝ*.¹²

1.2.3. Липев(а) – 1906 г., **84** (44 ж, 40 м); **ЮИ 32:** Сл 31, СтЗ 1; **СИ 1:** ВТ 1; **ЮЗ 51:** Бл 22, Кд 4, Пк 1, Сфг 24. От ЛИ *Лѝпе*, отбел. напр. в Якоруда¹³, съкратено от *Филип* – с афереза на началната сричка и с обобщено оконч. *-е* за зват. форма.

1.2.4. Тракиев(а) – 1904 г., **48** (28 ж, 20 м); **СИ 40:** ВТ 33, Рз 1, Рс 6; **СЗ 3:** Лч 1, Пл 2; **ЮЗ 4:** Сфг 4; Чужб 1. Илчев 492, Сщ, Летница (Лч), 1917, Черни връх (Л), Килифарево (ВТ), смята вм. **Тракѝв** или вм. *Тракийски* (вж.). Според мене то се базира върху ЛИ **Тр̀аки*, получено с афереза от *Петраки* или *Митраки* (от *Димитраки*), които са с гръцка умалит. наст. *-аки* от *Петър* и *Димитър*.

1.3. ФИ от основи на мюсюлмански имена

1.3.1. От мюсюлм. ЛИ *Аки*, *Хакъ* и др. варианти

1.3.1.1. **Акев(а)** – 1909 г., 5 (3 ж, 2 м); ЮИ 3: Ст3 3; СИ 1: ВТ 1; ЮЗ 1: Пд 1. Илчев 44, Бабяк (Пд), Пд, Вц, го обосновава с ЛИ *Акия* м, което смята за „съкрат. от *Янаки(я)*, *Йордаки* или друго подобно име”. Това е неприемливо: подобно съкращаване по принцип засяга цялата предходна сричка, а полученият вариант не започва с открита сричка (с гласна фонема), т. е. съкратеното от *Янаки* може да бъде само *Наки*, като отбелязаното у Н. Ковачев (1995: 370), от *Йордаки* – *Даки* и т. н. Освен това, заедно с ФИ *Акев* авторът разглежда и ФИ *Акьов*, за което съвсем неприложимо е извеждането от ЛИ *Акия*. Впрочем, акцентният вариант *Акев*, ако въобще е достоверен, може да се дължи на диалектна особеност, по която съответният западен ареал показва сходство със сръбския език. Възможно е също така *Акев* да отразява акцентен вариант на ЛИ *Аки*, обобщен от звателната форма на името, която при етничните турци е с пренесено върху първата сричка ударение. Според мене, в основата на *Акев* (и сродните с него) е залегнало мюсюлм. ЛИ *Аки*, върху което несъмнено се базира и ФИ *Акьов* (вж.).

1.3.1.2. **Акьов(а)** – 1913 г., 4 (2 ж, 2 м); СЗ 1: Вц 1; ЮЗ 3: Сфг 3. Според Илчев 44, 45, Бабяк (Пд), Пд, Вц, ФИ *Акьов* (и *Акев*) се обосновава от ЛИ *Акия* (или *Акия*), уж „съкрат. от *Янаки(я)*, *Йордаки* или друго подобно име”. От студентски години помня името *Аки* Мельов (на колега от ЮЗ). В с. Бабяк (Разложко), с мюсюлманизирано население, презиме *Акьова* носи „Фатиме *Акьова* Вакльова по мъж, а по баща Ахмедова Рушкова”.¹⁴ Ковачев (1995) не отбелязва ЛИ *Аки*, нито *Акия*. Словообразователната формация *Акьов* е от фузионен тип – с дезинтеграция на крайната гласна *и* на основата, сметната за морфологично окончание, следа от което е мекостта на крайната съгласна (-к'-) на основата. Срв. *Акиев* (вж.).

1.3.1.3. **Акиев(а)** – 1920 г., 27 (13 ж, 14 м); СИ 13: Вн 5, ВТ 2, Рс 1, Дч 1, Тщ 1, Ш 3; СЗ 14: Пл 14. То е от същото ЛИ *Аки*, както и предходното *Акьов* (вж.), но е образувано по аглутинативен начин – чрез прибавяне на наст. -ов към основата без отсичане на крайната гласна -и, каквото се наблюдава при *Акьов*. Освен в облика *Акиев*, с

преглас на наст. *-ов* (> *-ев*) в позиция след гласната *-и-* на основата, в същото с. Бабяк (Разложко) е отбелязан и вариантът *Акиов* – без преглас в наставката: Мустафа *Акиов* Имамски.¹⁵ А обосноваващото го ЛИ *Акй* е с диалектно изпадане на съгл. *х-* в началото от *Хакй*, срв. *Хакиев* (вж.).

1.3.1.4. Хакиев(а) – 1927 г., **33** (18 ж, 15 м); **ЮИ** 1: Бс 1; **СИ** 32: ВТ 3, Рз 1, Рс 3, Дч 2, Тщ 15, Ш 8. То е със субституция на турската гласна *и* с бълг. *и* (вм. с гласната *ъ*), с най-близки варианти *Хакъев* (вж.) и *Хаккиев* (вж.).

1.3.1.5. Хакъев(а) – 1921 г., **169** (90 ж, 79 м); **ЮИ** 3: Сл 1, Яб 2; **СИ** 165: Вн 4, ВТ 4, Рз 76, Рс 32, Сс 6, Дч 1, Тщ 17, Ш 25; Чужб 1. То е с елизия на *к* (**кк* > *к*) от мюсюлм. ЛИ *Хаккъ* / *Накки*, тълкувано като ‘защитник на правата и истините’¹⁶. За етимологията повече вж. при босн.-херц. ЛИ *Hàkija*, от араб. *ḥaqqi*(уу) ‘верен, истински’, със сърбохърватско разширение *-ja* за морфологична адаптация.¹⁷

1.3.1.6. Хаккиев(а) – 1915 г., **54** (27 ж, 27 м); **СИ** 54: Рз 22, Сс 2, Тщ 18, Ш 12. То е на базата на ЛИ **Хаккй(я)* от същото мюсюлм. ЛИ *Хаккъ* / *Накки*, както и *Хакъев* (вж.), но със запазени *-кк-* и с крайна гласна *-и* на основата като субституция на тур. *-и*, както при *Хакиев* (вж.). Относно изгласа на основното **Хаккй(я)* срв. *бакйя* (обикн. в мн. ч. *бакйи* ‘несъбрани стари дългове’), от тур. *baki*.

1.3.1.7. Хакков(а) – 1949 г., **7** (5 ж, 2 м); **ЮИ** 5: Бс 5; **СИ** 1: ВТ 1; **ЮЗ** 1: Пд 1. То се базира на същото мюсюлм. ЛИ *Хаккъ* / *Накки*, както и предходните *Хакъев*, *Хакиев* и др. А основното **Хаккò*, макар и да наподобява по вокалния си изглас босненско-херцег. съкращение *Hàko* и *Háko* от *Hàkija*,¹⁸ трябва да се анализира като резултат от еволюция на диалектна родопска почва: с т. нар. широко *-о* (*-ò*) от акцентирано *-ъ*, макар застъпващо турската гласна *-и*. А от словообразователно гледище ФИ *Хакков* съответства може би най-точно на *Акъов* – от фузионен тип: с отпадане на крайната гласна *-о* (< *-ò*) на основата, смятана за морфологично окончание (от стб. *-ж* < псл. **-ç*) за вин. п. ед. ч. на *-а*-основи. Дори и да се предполага наслояване/наslagване (= рус. наложение) на наст. *-ов* върху крайната гласна на основата (*Хаккò* + *-ов* > *Хаккòв*), то предполагаемият тук родопски облик **Хаккò* е могъл да бъде важно условие за това.

1.3.1.8. Якъов – 1958 г., **1** (1 м); **ЮЗ** 1: Кд 1. То е с прејотация (*а- > я- [ja-]) от *Акъов* (вж.), както в диал. *ялабаиш* (от *алабаиш*), *ярдъч* (от *ардъч* ‘хвойна’) от тур. *ardıç*, *яръиш* (от *аръиш* ‘ос на кола’) от тур. *arıç* и др. под.

1.3.2. ФИ от мюсюлм. ЛИ Аким, Хахим

1.3.2.1. Акимов(а) – 1901 г., **102** (47 ж, 55 м); **ЮИ** 1: СтЗ 1; **СИ** 18: Вн 1, ВТ 2, Гб 6, Рз 1, Рс 5, Сс 2, Дч 1; **СЗ** 66: Лч 45, Мт 1, Пл 20; **ЮЗ** 17: Бл 1, Пд 1, Сфг 15. Според Илчев 44 е от ЛИ *Акѝм*, „от *Яким* с изпадане на йотацията”. А всъщност то, поне отчасти – в ареал с мюсюлманско население, – може да е с изпадане на началното х- от *Хакимов* (вж.). Относно *Акимов* срв. *Абдулакѝмов* (еднократно в Дч).

1.3.2.2. Хахимов(а) – 1908 г., **8** (4 ж, 4 м); **ЮИ** 2: Кж 1, Хс 1; **ЮЗ** 5: Сфг 5; Чужб 1. То се базира върху липсващото у Тахир (2004) мюсюлм. ЛИ *Хахим, за което срв. босн.-херцег. *Hákim*, от ар. *hākīm* ‘съдия; който присъжда, който решава’¹⁹, както и сърбохърв. нарицат. *hakim*, *hácim* ‘съдия, кадия’, заемка от тур. *hâkim* < ар. *hākīm*.²⁰

1.3.3. ФИ от ЛИ Акъп, Якъп – варианти на Якуб, Якуп

1.3.3.1. †Акъпев, липсващо в КА, Илчев 45, Янтра (ГО), не обяснява. Неприемливо е извеждането му „от **акѝп** – което следва непосредствено, след нещо”, както и „от **акъпн** – поток, наплив от хора; рибен пасаж”.²¹ Както вече е изтъквано,²² то е с дейотация от същото мюсюлм. ЛИ, от което е и *Якъпов* (вж.), с неясна причина за преглас в наставката, със застъпване на турската гласна (лат.) и с бълг. ъ вм. у, както и в най-близките варианти *Якъпов* (вж.), *Якъбов* (вж.), *Якъбова* (вж.), *Хакъпев* (вж.).

1.3.3.2. Якъпов(а) – 1916 г., **27** (16 ж, 11 м); **ЮИ** 11: СтЗ 4, Хс 6, Яб 1; **ЮЗ** 16: Пд 7, См 9. От същото име, както и *Якупов* (вж.), с гласна ъ вм. у във втората сричка.

1.3.3.3. Якъбов(а) – 1913 г., **86** (40 ж, 46 м); **ЮИ** 5: Сл 4, СтЗ 1; **СИ** 43: Вн 2, ВТ 18, Рз 1, Тщ 22; **ЮЗ** 38: См 38. От същото име, както *Якъпов* (вж.), със запазена звучност на съгласната -б в изгласа на основата. Срв. *Якъбова* (вж.).

1.3.3.4. Якъбова – 1903 г., **1** (1 ж); **ЮЗ** 1: См 1. От ЛИ *Якъбоко*, умалително от *Якъб*, за което срв. *Якъбов* (вж.), с наст. -ко, свързваща го с носители на бълг. език.

1.3.3.5. Хакъпев – 1987 г., **1** (1 м); **ЮИ** 1: Яб 1. То е подобно на *Акъпев* (вж.), с начално свръхстарателно *х-*, както напр. в *хайгър* (// *айгър*) ‘жребец’ от тур. *aygir, xat* (// *at*) ‘охранен кон’ от тур. *at, хатлия* (// *атлия*) ‘ездач’ от тур. *atlı, хашевия, хашево* (// *ашевия*) ‘кухня’ от тур. *aş evi*²³, с неясен преглас в наставката.

1.3.3.6. Якубчаушева – 1913 г., **1** (1 ж); **СИ** 1: Тщ 1. От ЛИ *Якүб* и *Чаушев*, „от *чауш(ин)* ‘1. някогашен старши стражар; 2. въоръжен служител на еснафска организация’ (тур. *çauş*)” (Илчев 579).

1.3.3.7. Якупов(а) – 1891 г., **123** (73 ж, 50 м); **СИ** 1: Рз 1; **ЮЗ** 122: Бл 37, Пз 5, Пд 33, См 44, Сфг 3. То е от ЛИ *Якүп*, с обобщаване на обеззвучената крайна съгласна *п* (< -б) от *Якүб*, което Илчев 569, Рс, правилно смята „турско”.²⁴ Тур. *Якүб, Якуп / Yakub, Yakup* се тълкува неправилно като „яребиц [sic!]; преследвач”.²⁵ По-правилно и подробно е обяснено сърбохърв. мюсюлм. съответствие, по повод на което привеждаме тук по-дълъг цитат от И. Смаилович (Smailović 1977: 304): „**Jakub**, от тур. *Ya'küb* < ар. *Ya'qūb* = име на вестител на вярата, споменаван в Корана. Това е същата личност, която в Библията се нарича *Якоб* (*Яков*). Името е от ст.-евр. език (от *iaħagob*), но относно превода му няма единомислие. Повечето ономасти смятат, че *Якүб* значи ‘божи последовател’, ‘който върви по нечии следи’.²⁶ А някои [...] превеждат името ‘който държи за петата’, понеже *Якүб* (*Якоб*) по време на раждането си държал за петата по-големия си брат”.²⁷ Това име по народна етимология е свързвано с евр. дума *aqueb* – петà²⁸ (алюзия за Битие 25.26): „после се показа неговият брат, държащ Езав за петата; затова му е дадено името *Якүб*”. В словашката *Svätá biblia* 1974 то се превежда (под линия) като *Pätár* (с наст. -ár от *päta* ‘пета’), а в немската *Die Bibel* 2010 – като *Fersenthaler* (със същото значение). А по-нататък (Битие 27.36), след репликата: „Правилно са го нарекли с името *Якоб*”, под линия намираме (словаш.) *Pätár* или *chytrák* (‘хитрец’) и съотв. нем. *Betrüger* (‘лъжец, мошеник’).²⁹ А „някои привеждат и значението «който мами» или «Бог да пази»”.³⁰ Допуска се³¹ и връзка с араб. *jakub* ‘скален дрозд’³².

1.3.3.8. Якуповска – 1930 г., **1** (1 ж); **ЮЗ** 1: См 1. С наст. -ски от *Якупов* (вж.).

2. Какъв е по местопроизход основоположникът – от къде е дошъл

В основата на ФИ се търси име на географски обект – селище, район, държава...

Юрчелиев(а) – 1923 г., 6 (2 ж, 4 м); ЮИ 6: Хс 6. То е от ЖитИ *юрчелия, с наст. -лия от старото СелИ Юрчии (Любеново, Първомайско, или Млекарево, Сл) или от СелИ Юрчии, частично побългарено от тур. Юрчулар (Могиляне, Кж), с опростяване на консон. група *ртч > рч в основата, от *йогуртчия (от тур. yoğurtçu), с наст. -чия от *йогурт ‘кисело мляко’, известно в 19 фонетични варианта, залегнало в основите на 8 ФИ, а *йогуртчия – в основите на други 11 ФИ.³³

3. Какъв е по семейно положение или социален статус основоположникът на рода, с какво се занимава (препитава)

3.1. ФИ от народно название за дете, което е родено последно

Стърсаков(а) – 1901 г., 11 (6 ж, 5 м); СИ 11: ВТ 11. Отбелязваме го в с. Джулюница (ВТ). То е с афереза на началното *и- от *изтърсак* „последното дете на челяд, ‘изтърсено’, родено най-подир”.³⁴ От други народни названия за поредна (или последна) рожба от този смислов тип са известни и лични имена като *Запрян*, *Нехтян*, но въпросното *изтърсак* не се е реализирало като собствено лично име.

3.2. ФИ от *безас ‘продавач на платове’

†**Безас ф**, липсвашо в КА, Илчев 68, Хс, 1849 (Ангел Добрев Безас, Тодор Жеков Безас, Йован Минчов Безас), не тълкува. Среща се и в Календар 1840: от „Терновъ” „Мартинъ Цончовъ *Безасъ*” (с. 117). То е от ар.-тур. *bezzaz* ‘търговец на манифактурни стоки’, а по АКГБР 168 оstar. ‘продавач на платове, манифактурист’, което не е отбелязано като лексикална заемка.

3.3. ФИ от воцан(ин) ‘воин’

Воцански(а) – 1905 г., 54 (28 ж, 26 м); ЮИ 2: СтЗ 2; СИ 1: ВТ 1; ЮЗ 51: Пз 51. Илчев 116, Пз, го свързва с ЛИ ***Воцан**, което – не без известно съмнение – извежда „от диал. *воскян ‘восъчен’ – във връзка с употребата на восъка в черква за свещи (?)”. Ковачев (1995) не отбелязва ЛИ *Воцан. – По всяка вероятност то се базира върху название като отбелязаното в Свищовския дамаскин *воцанинь Исусу*

Назарáнину ‘боец, воин, войник’,³⁵ съответстващо на = **войнь** в паралелни текстове на други дамаскини – все като превод на грц. **στρατιώτης του Ναζωραίου Ἰησοῦ**.³⁶ Бълг. **воцáнинь**, по-рядко с ударение на крайната сричка (**воцáнинь**), е заемка от румънски език. То съответства доста точно на рум. **oșteàn** ‘войник, боец; военен’, което е образувано с наст. **-eàn** от основата **òști** на формата за мн. ч. на думата **oàste** (остар.) ‘военна служба; войска, армия; война, сражение, битка’. На българска почва е получило протетично **в-**, може би не без асоциацията със синонимното **воин**.

3.4. **ФИ** от ***кюфеджия** ‘кошничар’

3.4.1. **Кифеджийска** – 1974 г., **1** (1 ж); **ЮЗ** 1: Бл 1. То е от прозв. ***кифеджия**, което е с делабиализация на ***ю** (> **и**) от ***кюфеджия**, образувано с наст. **-джия** от **кюфè**, за което срв. **кюфе**² ‘вид кошница’ (1869, П. Р. Славейков), „от тур. **küfe** ‘голяма кошница, носена обикновено на гръб’” (БЕР 3: 257), или направо от тур. **küfeci** ‘1. преносвач с кош. 2. кошничар’, с наставката (тур.) **-ci** (> бълг. **-джия**) от **küfe** ‘кош’.

3.4.2. **Кефеджийска** – 1930 г., **1** (1 ж); **СЗ** 1: Вц 1. То е от същото ***кифеджия** (от тур. **küfeci**), както и **Кифеджийска** (вж.), с по-ниско и широко учленение на гласната **и** (> **е**) или свръхстарателно правописно **е** вместо **и**.

3.5. **ФИ** от ***ичас(ъ)** ‘доверен служител при висш сановник в двореца’

Ичасов(а) – 1915 г., **5** (4 ж, 1 м); **ЮИ** 5: СтЗ 5. То е от название според служба ***ичасъ** (< ***ичаасъ**) от тур. **iç ağası** ‘доверен служител при висш сановник’, с нулева субституция на тур. **ğ** от **ağa** (> **ağà** // ***aà**) в интервок. позиция и контракция (***aà** > **a**).

3.6. **ФИ** от ***колага** / ***коласчия** (вид офицерски чин)

3.6.1. **Колагларска** – 1912 г., **2** (2 ж); **ЮИ** 2: Бс 2. То е образувано с наст. **-ски** от основата ***колаглар**, със синкопа на средисловната неударена гласна от ***колагалар**, от тур. **kol ağalar** (с окончание за мн. ч. **-lar**), известно и като лексикална заемка **колага** (// **кол-агасъ**, от **kolağası**) ‘офицерски чин (между капитан и майор)’ (у Вазов VI 232).³⁷

3.6.2. **Коласчиев(а)** – 1921 г., **5** (2 ж, 3 м); **СИ** 5: Рз 5. С наст. **-ев** (< **-ов**) от ***коласчия**, което е с тавтологична наст. **-чия**, прибавена за

допълнително маркиране на названието за лице според занятие **колас* (// **коласъ*), заемка от тур. *kolağası* ‘(остар. воен.) офицерски чин между капитан и майор’ (вж. 3.6.1).

3.7. ФИ от *копузчия* или/и *купусчия*

3.7.1. **Копухчийски(а)** – 1922 г., 3 (2 ж, 1 м); СИ 3: Вн 3. То може би е от прозвище **Копухчия* според занятие, на базата на остар. название на ‘вид старинен музикален инструмент’, тур. *koruz*, за което в БЕР 2 и БЕР 3 няма данни да е заемано като нарицателно в български. Срв. тур. *koruzcu* ‘който свири на старинен музикален инструмент „коруз“’. Формацията е възможна и на българска почва, с наст. *-чия* от **копұс*, с фонетична промяна **сч > *шч > хч*.

Няма пречки за извеждането му и от Сели *Копухчи* (< *Копусчии*) със същата словообразователна и смислова мотивация – старото име на с. Падина (Вн). Освен това, като имаме предвид, че в западния ареал суф. *-ски* се среща по-често, отколкото на изток, за предпочитане е извеждането на ФИ *Копухчийски* от Сели *Копухчи*.

3.7.2. Може би трябва да се взема под внимание още един формално-смислов вариант на основата: прозвище според занятие **Копухчия*, но с хиперкоректно *о* (вм. **у*) на базата на **купусчия** ‘в Св. Гора калугер, който туря манастирското зеле и трушните и се грижи за тях’.³⁸ А то вече е с наст. *-чия* от диал. **кұпус** ‘зеле, жируя, пресол, разсол, лахна, армея’,³⁹ „видоизмен. от лат. *compositum*”, съответствашо на рус. *капуста* и ср.-хр. *kirus*⁴⁰ и на бълг. диал. *kàрус*⁴¹.

3.8. ФИ от *кушчия* ‘птичар’

Названието *кушчия* ‘птичар’ е залегнало в основите на 11 ФИ, от които Илчев отбелязва 5, а обяснява правилно 4, но – за изчерпателност на изложението – са включени всичките, подредени от полесните за анализ към по-трудните.

3.8.1. **Кушчиев(а)** – 1902 г., 54 (28 ж, 26 м); ЮИ 32: Сл 31, СтЗ 1; СИ 20: Вн 3, Гб 1, Тщ 16; СЗ 2: Вд 2. Илчев 288 смята „от диал. **кушчия* ‘1. някогашен соколар; 2. който отглежда и продава пойни птички’ (тур. *kuşçi*)”. Срв. *Кушчюев* (вж.).

3.8.2. **Кушчюев(а)** – 1947 г., 2 (1 ж, 1 м); ЮИ 2: Сл 2. То може би стои най-близо до изходното тур. *kuşçi*, без междинното „българско”

*кушчия. Иначе би било с лабиализация на *и (> *у*) в позиция след *ч/шч* от *Кушчиев* (вж.).

3.8.3. **Кушчев(а)** – 1914 г., **51** (27 ж, 24 м); **СИ** 51: Рз 26, Рс 25. С контракция на гласните (*ие* > *е*) на границата между основата и суфикса *-ов* от *Кушчиев* (вж.).

3.8.4. †**Кузчиев**, липсващо в КА, Илчев 282, Кж, неправилно смята „видоизменено от *Кузунджиев*”, каквото впрочем не отбелязва, „или от *Касчиев*”, което е от друга основа. В същност *Кузчиев* е с хиперкоректен изговор *сч (правописно *зч*) вм. *шч*, т. е. идентично с *Кусчиева* (вж.) и *Кушчиев* (вж.).

3.8.5. **Кусчиева** – 1969 г., **1** (1 ж); **СИ** 1: ВТ 1. То е с частична дисимиляция в консонантната група *шч [= *штш*] (> *сч* [= *стш*]) от *Кушчиев* (вж.).

3.8.6. **Косчийски** – 1905 г., **1** (1 м); **СИ** 1: Сс 1. То е с хиперкор. *о* (вм. *у), както *Кусчиева* (вж.).

3.8.7. **Кухчиев(а)** – 1916 г., **25** (14 ж, 11 м); **ЮИ** 6: СтЗ 1, Яб 5; **СИ** 19: Гб 4, Тщ 1, Ш 14. Както смята Илчев 287, Брезово (Пд), то е „от *Кушчиев* с преход *шч* в *хч*” (вж.), т. е. с частична дисимиляция (*шч* [= *штш* > *хти*] > *хч*).

3.8.8. **Кохчиев(а)** – 1904 г., **120** (61 ж, 59 м); **ЮИ** 21: СтЗ 11, Яб 10; **СИ** 1: Гб 1; **ЮЗ** 98: Пз 1, Пд 95, Сфг 2. Според Илчев 273, Брезово (Пд), СтЗ, то е „писмена разновидност на *Кухчиев*”, а в същност с хиперкоректен изговор (или само правопис) на *о* вм. *у* от *Кушчиев* (вж.).

3.8.9. **Кофчиев(а)** – 1906 г., **2** (1 ж, 1 м); **СИ** 1: Сс 1; **ЮЗ** 1: Кд 1. То е със застъпване (субституция) на по-рядко срещаната („чуждата”) фонема *х с не по-малко чуждата *ф* от *Кохчиев* (вж.), в крайна сметка от *Кушчиев* (вж.).

3.8.10. **Кушчиев(а)** – 1914 г., **19** (8 ж, 11 м); **ЮИ** 9: СтЗ 2, Хс 5, Яб 2; **ЮЗ** 10: Пд 2, Сфг 8. Както смята Илчев 288, то е „разновидност на *Кушчиев*” (вж.), с опростяване на консонантната група (дисимилаторно изчезване): *шч* [= *штш] > *шт/шч*.

3.8.11. **Кушев(а)** – 1915 г., **27** (18 ж, 9 м); **ЮИ** 4: Сл 1, СтЗ 1, Хс 2; **СИ** 16: Вн 2, Рс 1, Ш 13; **ЮЗ** 7: Бл 1, Пд 1, См 1, Сфг 4. То е със

стягане на вокалната група *ие* (> *e*) на морфемната граница от *Кушчев* (вж.), както при *Кушчев* (вж.).

4. ФИ според телесни и душевни особености

4.1. †**Манзър**ов, липсващо в КА, Илчев 319, НЗ, 1893, не тълкува. То е от тур. *minzir* ‘който обича да прави лоши, вредни неща, щети’, срв. БЕР (З: 650, s.v. манзурàк).

4.2. **Мантаржиев**(а) – 1923 г., З (2 ж, 1 м); СИ З: Ш З. То е от прозвище според занятие **мантарджия*, от тур. *mantarci* ‘1. продавач на гъби. 2. *прен.* лъжец, измамник, ментараджия’. Относно второто значение на основата срв. *ментарджия* (// *ментърджия*, *ментараджия*), заемка „вероятно от италиански или френски”, сродно с жарг. *мѐнтя* ‘лъжа, мамя’, пренесено в български „чрез тур. *mantar* ‘празни приказки’, *mantarci* ‘лъжец’” (БЕР З: 738).

* * *

В статията са анализирани откъм произход, словообразователен строеж и първоначално значение 48 ФИ, които се свеждат до 20 основи. Това са:

1) основите на 8 ЛИ: 1 народно българско (**Стрезчо*); 4 християнски (*Вакин*, *Лаврин*, *Липе* и *Траки*); 3 мюсюлмански (*Хаккъ*, *Хаким*, *Якуб*);

2) 1 жителско име (**юрчелия*, от СелИ *Юртчи*);

3) 9 названия според мястото в семейството (**стърсак* ‘последно родено дете’) или обществения статус (**безас* ‘продавач на платове’, *вощанин* ‘боец’, **кюфеджия* ‘кошничар’, **ичас*(ъ) ‘доверен служител’, *колага/коласчия* ‘вид офицерски чин’, *копузчия* ‘свирач на *копуз’ или *купусчия* ‘който прави туршия’, *кушчия* ‘птичар’);

4) 2 названия според душевни особености (**манзър* ‘който вреди’, **мантарджия* ‘измамник’).

Както и в други изследвания от тази област, вниманието е насочено към различните звукови промени, поради които предполагаемите изходни основи са се отдалечили значително от първоначалния си облик и са станали неразбираеми. На афереза – изпадане на начални гласни или срички – се дължат *Липе* и *Траки*, на неустойчивостта на съгласната *х* се дължат вариантите *Аки/Акъ*- и *Аким* (без начално *х*-), а *Хакъл* е с начално *х*- като свръхстарателно застъпване

на *й*-. Значителен брой варианти се дължат на взаимодействието на крайната съгласна *з/с* и наст. *-чия* (при **кусчия*), както и варирането *б/п* в изгласа и на *у/ъ* във втората сричка на мюсюлм. *Якуб/Якъп*. А анализът на *Вакин* и *Лаврин* показва необходимостта да се вземат под внимание особеностите на говора и вероизповеданието на носителите.

БЕЛЕЖКИ

- ¹Компютърен архив на Центъра за българска ономастика „Професор Николай Ковачев“ при ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“ във Велико Търново.
- ²Бих желал тези думи се разбират и като висока оценка и благодарност, която науката дължи на посочените колеги за събирането и началното проучване и подреждане на този ценен материал.
- ³Срв. Maretić 1886, 1: 84–86; Taszycki 1924/**1968**: 22, 27–28; Редько 1968: 34–40; Šimunović 1995: 13–20; Tokar 2002: 471. По-подробна класификация вж. у Ковачев 1987: 154–169.
- ⁴Šimundić 1988: 326, s.v. Strezimir.
- ⁵Займов 1988: 210; Станковска 1992: 266.
- ⁶Maretić 1886, 1: 128.
- ⁷Pianka, Tokarz 2000: 250.
- ⁸Господинов 1996: 129.
- ⁹Malec 1994: 253–254; Fros - Sowa 1998: 318.
- ¹⁰Malec 1994: 253–254.
- ¹¹Вж. Selimski 1996: 105 [= Селимски **2006**: 127–128]), а по-подробно и с писмени свидетелства от XIX в. у Selimski 1999: 245–248 [= Селимски **2006**: 175–178]).
- ¹²Вж. Селимски 1974; **1999**: 159.
- ¹³Никулкина-Тиганчева 2010: 27.
- ¹⁴Примовски 1960: 638.
- ¹⁵Примовски 1960: 622.
- ¹⁶Тахир 2004: 117.
- ¹⁷Škaljić 1966: 302; Smailović 1977: 265.
- ¹⁸Smailović 1977: 265.
- ¹⁹Smailović 1977: 265.
- ²⁰Škaljić 1966: 302.
- ²¹Расиев 2008: 12.
- ²²Селимски 2010: 327 [= Селимски 2012: 170].
- ²³Grannes et al 2002: 4, 12, 15, 17.

- ²⁴ Както ще стане ясно тук, *Якоб* (*Яков*) и *Якѹб* са далечно родствени, но трябва да разграничаваме ар.-тур. *Якѹб* / *Якѹб* (с ударение върху гласната у/ъ на втората сричка) от западното *Якоб* – с акцент върху първата сричка (върху *Я*) и с гласна *o* във втората сричка, по нем. *Jakob*. Впрочем също „западно”, т. е. християнско, е и *Jakub* (в словенски, хърватски, словашки, чешки, полски, унгарски и др.), в немската литература различавано по крайната съгл. *-b* и акцента върху първата сричка (*Ja**k**ub*) от тур. *Jakup*, с крайна съгласна (лат.) *p* и акцент върху втората сричка (Kohlheim 2016: 229, s.v. **Ja**k**ub et Ja**k**up**).
- ²⁵ Тахир 2004: 128.
- ²⁶ Срв. погрешното ‘преследвач’ вм. ‘последовател’ у Тахир (2004: 128).
- ²⁷ Smailović 1977: 304.
- ²⁸ Срв. у Ковачев (1995: 577, s.v. Якоб) ‘пета, подпора’.
- ²⁹ Срв. „er betrügt” ‘той мамѝ’ (Kohlheim 2016: 229, s.v. Jakob); „евр. ‘коварен’” (Илчев 569, s.v. Яков).
- ³⁰ Keber 1996: 251; срв. предходната бележка.
- ³¹ Bubak 1993: 150; Fros - Sowa 1995: 297; Fros - Sowa 1998: 187.
- ³² Срв. неточното „яребиц” (уж ‘мъжка яребица’?) у Тахир (2004: 128, s.v. Якѹб) вм. ‘скален дрозд’.
- ³³ Selimski 2010: 63–73 [= Селимски 2012: 196–206].
- ³⁴ Геров 2: 311; 6: 147; Младенов 1951: 953.
- ³⁵ За значението му вж. Милетич 1923: 60.
- ³⁶ Ξησαυρός 532.
- ³⁷ Grannes 1980: 19.
- ³⁸ Геров 6: 183.
- ³⁹ Геров 2: 433.
- ⁴⁰ Младенов 1951: 1109, s.v. кѹпус.
- ⁴¹ БЕР 2: 225, s.v. капѹста, капѹска; Sławski 2: 62–63.

БИБЛИОГРАФИЯ

АКТБР: *Академичен турско-български речник*. Ред. Иван Добрев, С., 2009.

[**АКТБР:** *Akademichen tursko-balgarski rechnik*. Red. Ivan Dobrev, S., 2009.]

Геров 1–6: Найдѝ Геров, *Речник на българския език*. Пловдив 1895–1908. Фототипно изд., С., 1975–1978.

[**Gerov 1–6:** *Nayden Gerov, Rechnik na balgarskiya ezik*. Plovdiv 1895–1908. Fototipno izd., S., 1975–1978.]

Господинов 1996: Тодор Господинов, *Из миналото на Белене (от древни времена до наши дни)*. Свищов, 1959.

[**Gospodinov 1996:** Todor Gospodinov, *Iz minaloto na Belene (ot drevni vremena do nashi dni)*. Svishtov, 1959.]

Заимов 1988: Йордан Заимов, *Български именник*, С., 1988.

[**Zaimov 1988:** Yordan Zaimov, *Balgarski imennik*, S., 1988.]

Илчев 1969: Стефан Илчев, *Речник на личните и фамилни имена у българите*, С., 1969.

[**Ilchev 1969:** Stefan Ilchev, *Rechnik na lichnite i familni imena u balgarite*, S., 1969.]

Календар 1840: Христодул Сичан-Николов, Месецослов или календар вечний. Собран от различни други украсен със многу назначения потребни секому челоуеку и издан на болгарски за потреба на единородните, Букурещ 1840 (изд. и в 1842 г.).

[**Kalendar 1840:** Hristodul Sichan-Nikolov, *Mesetsoslov ili kalendar vechniy*. Sobran ot razlichni drugi ukrashen sas mnogu naznacheniya potrebni sekomu cheloveku i izdan na bolgarski za potreba na edinorodnite, Bukuresht 1840 (izd. i v 1842 g.).]

Ковачев 1987: Николай Ковачев, *Българска ономастика (Наука за собствените имена)*, С., 1987.

[**Kovachev 1987:** Nikolay Kovachev, *Balgarska onomastika (Nauka za sobstvenite imena)*, S., 1987.]

Ковачев 1995: Николай Ковачев, *Честотно-etimологичен речник на личните имена в съвременната българска антропонимия*, Велико Търново, 1995.

[**Kovachev 1995:** Nikolay Kovachev, *Chestotno-etimologichen rechnik na lichnite imena v savremennata balgarska antroponimiya*, Veliko Tarnovo, 1995.]

Милетич 1923: Любомир Милетич, *Свищовски дамаскин, новобългарски паметник от XVIII век*. “Български старини”, книга VII, С., 1923.

[**Miletich 1923:** Lyubomir Miletich, *Svishtovski damaskin, novobalgarski pametnik ot XVIII vek*. “Balgarski starini”, kniga VII, S., 1923.]

Младенов 1951: Стефан Младенов, *Български тълковен речник*, т. 1, А–К, С., 1951.

[**Mladenov 1951:** Stefan Mladenov, *Balgarski talkoven rechnik*, t. 1, A–K, S., 1951.]

Никулкина-Тиганчева 2010: Надежда Никулкина-Тиганчева, *Говорът на град Якоруда*. АСТАРТА, Пловдив, 2010.

[**Nikulkina-Tigancheva 2010:** Nadezhda Nikulkina-Tigancheva, *Govorat na grad Yakoruda*. ASTARTA, Plovdiv, 2010.]

Примовски 1960: Анастас Примовски, *Село Бабяк, Разложко. // Езиковедско-етнографски изследвания в памет на акад. Ст. Романски, С., 1960, с. 619–650.*

[**Primovski 1960:** Anastas Primovski, Selo Babyak, Razlozhko. // Ezikovedsko-etnografski izsledvaniya v pamet na akad. St. Romanski, S., 1960, s. 619–650.]

Расиев 2008: Турхан Расиев, Български фамилни имена от турски, арабски и персийски произход, Варна, 2008.

[**Rasiev 2008:** Turhan Rasiev, Balgarski familni imena ot turski, arabski i persiyski proizhod, Varna, 2008.]

Редько 1968: Ю. К. Редько, *Довідник українських прізвищ*, Київ, 1968.

[**Redyko 1968:** Yu. K. Redyko, Dovidnik ukrainskykh prizvisht, Kіyv, 1968.]

Селимски 1974: Л. Селимски, Българската диал. фонемна промяна $\epsilon > \grave{\iota}$. // *В памет на проф. Ст. Стойков (1912–1969). Езиковедски изследвания, С., 183–187.*

[**Selimski 1974:** L. Selimski, Balgarskata dial. fonemna promyana $\epsilon > \grave{\iota}$. // V pamet na prof. St. Stoykov (1912–1969). Ezikovedski izsledvaniya, S., 183–187.]

Селимски 1999: Людвиг Селимски, *Християнските имена у българските католици. Проблеми на усвояването. PNUŚ w Katowicach nr 1781.* Wyd. UŚ, Katowice, 1999.

[**Selimski 1999:** Lyudvig Selimski, Hristiyanskite imena u balgarskite katolitsi. Problemi na usvoyavaneto. PNUZ w Katowicach nr 1781. Wyd. UZ, Katowice, 1999.]

Селимски 2006: Людвиг Селимски, *Етюди по българска антропонимия. Лични имена. Studia z antroponii bulgarskiej. Imiona chrzestne*, Велико Търново, 2006.

[**Selimski 2006:** Lyudvig Selimski, Etyudi po balgarska antroponomiia. Lichni imena. Studia z antroponii bulgarskiej. Imiona chrzestne, Veliko Tarnovo, 2006.]

Селимски 2010: Л. Селимски, За произхода на 60 фамилни имена. // *Състояние и проблеми на българската ономастика*. 10, В. Търново, с. 326–340 [= Селимски 2012: 169–182].

[**Selimski 2010:** L. Selimski, Za proizhoda na 60 familni imena. // Sastoyanie i problemi na balgarskata onomastika. 10, V. Tarnovo, s. 326–340 [= Selimski 2012: 169–182].]

Селимски 2012: Л. Селимски, *Етюди по ономастика. Studia onomastyczne*, ВТ, 2012.

[**Selimski 2012**: L. Selimski, *Etyudi po onomastika*. *Studia onomastyczne*, VT, 2012.]

Станковска 1992: Љубица Станковска, *Речник на личните имиња кај македонците*, Скопје, 1992.

[**Stankovska 1992**: Љubitsa Stankovska, *Rechnik na lichnite imiња кај makedontsite*, Skopje, 1992.]

Тахир 2004: Мюмюн Тахир, *Речник на турските лични имена в България*, С., 2004.

[**Tahir 2004**: Myumyun Tahir, *Rechnik na turskite lichni imena v Balgariya*, S., 2004.]

Bubak 1993: Józef Bubak, *Księga naszych imion*, Wrocław etc., 1993.

Die Bibel 2000: *Die Bibel. Die gute Nachricht*, Stuttgart, 2010.

Fros - Sowa 1995: H. Fros, F. Sowa F, *Twoje imię. Przewodnik onomastyczno-hagiograficzny*, Kraków, 1995.

Fros - Sowa 1998: H. Fros, F. Sowa, *Księga imion i świętych*, t. 3: H – Ł, Kraków, 1998.

Grannes 1980: Alf Grannes, *Loan Compounds in Bulgarian Reflecting the Turkish Indefinit Izafet-Construction*, Oslo-Bergen-Tromsø, 1980.

Grannes et al. 2002: A. Grannes, K. Rí Hauge, H. Süleymanoğlu, *A Dictionary of Turkisms in Bulgarian*, Oslo, 2002.

Keber 1996: Janez Keber, *Leksikon imen. Izvor imen na Slovenskem*, Celje, 1996.

Kohlheim 2016: R. Kohlheim, V. Kohlheim, *Das große Vornamen-Lexikon*, Berlin, 2016.

Malec 1994: Maria Malec, *Imiona chrześcijańskie w Średniowiecznej Polsce*. *Prace IJP 94*, Kraków, 1994.

Pianka - Tokarz 2000: W. Pianka, E. Tokarz, *Gramatyka konfrontatywna języków słowiańskich*, Tom 1, Katowice, 2000.

Selimski 1996: Ludwig Selimski, *Identyfikacja niektórych chrześcijańskich imion katolików bułgarskich*. // *Onomastica* 41, 1996, n. 97–108 [= **Селимски 2006**: 120–131].

Selimski 1999: Ludwig Selimski, *Z imion chrześcijańskich katolików bułgarskich: Vakin*. // *W kręgu kultury Słowian*, Katowice 1999, n. 245–248 [= **Селимски 2006**: 175–178].

Selimski 2010: Ludwig Selimski, *Family Names Derived from Йогурт and *Йогуртчия in Bulgarian*. // *Studii și cercetări de onomastică și lexicologii* (SCOL), III, 1–2, Craiova, 2010, p. 63–73 [на бълг. език, с изв. допълн.: **Селимски 2012**: 196–206].

Smailović 1977: Ismet Smailović, *Muslimanska imena orijentalnog porijekla u Bosni i Hercegovini*, Sarajevo, 1977.

Svätá biblia 1974: *Svätá biblia*. Z pôvodných jazykov preložil prof. Jozef Roháček. Revid. vydanie. Vydala Svetová biblická spoločnosť, 1974.

Šimundić 1988: Mate Šimundić, *Rječnik osobnih imena*, Zagreb, 1988.

Šimunović 1995: Petar Šimunović, *Hrvatska prezimena. Podrijetlo, značenje, rasprostranjenost*, Zagreb, 1995.

Škaljić 1973: Abdulah Škaljić, *Turcizmi u srpsohrvatskom-hrvatskosrpskom jeziku*, Sarajevo, 1973.

Taszycki 1924: Witold Taszycki, *Polskie nazwy osobowe*, Kraków [= Taszycki 1968: 21–39].

Taszycki 1968: Witold Taszycki, *Rozprawy i studia polonistyczne. IV. Onomastyka i historia języka polskiego*. Wrocław etc., 1968.

Torkar 2002: Silvo Torkar, *Antronimija II – Priimki. // Słowiańska onomastyka*. I, Warszawa – Kraków, 2002, с. 467–473.

Ἐησαυρός 1971: Ἐησαυρός Δαμασκήνου του υποδιάκονου και Στουδίτου. Εκδοτικός οίκος Βασ. Ρηγοπούλου, Ξεσσαλονικη, 1971.

СЪКРАЩЕНИЯ на селищни имена

Бл	Благоевград	Лч	Ловеч	Сс	Силистра
Бс	Бургас	Пд	Пловдив	СтЗ	Стара Загора
Вн	Варна	Пз	Пазарджик	Сфг	София град
ВТ	Велико Търново	Пк	Перник	Сщ	Свищов
Вц	Враца	Пл	Плевен	Тщ	Търговище
ГО	Горна Оряховица	Рз	Разград	Хс	Хасково
Дч	Добрич	Рс	Русе	Ш	Шумен
Кд	Кюстендил	Сл	Сливен	Яб	Ямбол
Л	Лом	См	Смолян		

Людвиг П. Селимски, д-р хаб., професор. Член на Комисията по словообразуване и на Комисията по ономастика при МКС. Автор на: *Славянски езици*, С. 1985; *Християнските имена у българските католици*, Katowice 1999; *Фамилни имена от Северозападна България. Влашки елемент*, Katowice 2006; *Етюди по българска антропонимия. Лични имена*, В.Т. 2006; *Изследвания по българска антропонимия. Фамилни и лични имена и прозвища*, В.Т. 2007; *Етюди по ономастика*, В.Т. 2012; *Етюди по етимология и ономастика*, В. Търново 2016; съавтор на *Бълг. етимологичен речник*, т. 5, 1996; т. 6, 2002) и на *Słowiańska onomastyka. Encyklopedia* (t. I, W.-Kr. 2002). selimski@wp.pl